

ความเท่าเทียมระหว่างเพศในหน้าที่รับราชการทหาร* GENDER EQUALITY OF THE NATIONAL CONSCRIPTION

ธัญ นิกานันท์

Tanut Niparnun

ธานี วรภัทร์

Thanee Vorapatr

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

E-mail: tanutnipa@gmail.com

บทคัดย่อ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 27 กำหนดให้บุคคลย่อมเสมอกันในทางกฎหมาย มีสิทธิ เสรีภาพตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะกรณี ชายและหญิงย่อมเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลเรื่องถิ่นกำเนิด ภาษา เชื้อชาติ เพศจะกระทำมิได้ และมาตรา 50 กำหนดให้ บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 มาตรา 7 กำหนดให้เฉพาะชายไทยเท่านั้นมีหน้าที่ต้องรับราชการทหาร ไม่เปิดโอกาสให้หญิงไทย หรือบุคคลข้ามเพศสามารถเข้ารับราชการทหารได้ กฎหมายไทยได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายชาติอื่น ๆ โดยเฉพาะแนวคิดสมัยโบราณที่ให้ความสำคัญกับชายมากกว่าหญิง ก่อให้เกิดปัญหาการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะปัจจัยเรื่องเพศของบุคคลที่แตกต่างกัน อันขัดต่อหลักความเสมอภาค บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทฤษฎีแนวความคิดเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหาร และศึกษาเปรียบเทียบบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยและของต่างประเทศ ในเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศในการรับราชการทหาร ผลศึกษาพบว่า บทบัญญัติการรับราชการทหารของไทยบังคับใช้มาเป็นเวลานาน ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างเพศในเรื่องการรับราชการทหาร กระทั่งไปถึงสิทธิในการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ซึ่งปัจจุบันเป็นระบบบังคับเฉพาะแก่เพศชายเท่านั้น จึงต้องมีการแก้ไขกฎหมายในส่วนนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลทุกเพศที่สมัครใจสามารถสมัครเข้ารับราชการทหารได้ และเปลี่ยนจากระบบบังคับเกณฑ์ทหารเป็นระบบสมัครใจในอนาคต ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคของบุคคลทุกเพศในทางกฎหมายอย่างแท้จริงและเป็นไปตามต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญกำหนด

* Received April 12, 2022; Revised May 6, 2022; Accepted May 22, 2022

คำสำคัญ: ความเท่าเทียม, เพศ, หน้าที่, รัฐบาลทหาร

Abstract

The Constitution of the Kingdom of Thailand of B.E.2560, Article 27, stipulates principles for equal protection of persons in the law, be protected, have rights, and have equal liberties under the law. Especially that, men and women are equal. Any unfair discrimination against individuals Regardless of reasons of origin, language, race, especially sex, is prohibited, and Article 50 provides for Persons are obliged to serve in the military as provided by law. However, the Military Service Act of B.E.2497, Article 7 states that only Thai men are obliged to serve in the military without giving a chance to Thai women or another gender to enter the military service. This law was influenced by the foreign ancient concept of military service laws which prioritized males over females. Thus causing the problem of unfair discrimination because of different gender factors. which is contrary to the principle of equality. This research studies theories and concepts about military enlistment as well as a comparative study of the relevant legal provisions of Thailand and other countries especially about gender equality in military service. The study found that Provisions relating to Thai military service have been in force for a long time. Causing gender inequality in regards to military service. It deprives the right to apply for military service voluntarily because it is currently a compulsory system and open to males only. The relevant laws must therefore be amended, in according to the provisions of the Constitution of the Kingdom of Thailand, by providing the opportunity for persons of all genders who voluntarily apply for military service including the transition from the conscription military service to the voluntary system in the future.

Keywords: Equality, Gender, Duty, Military Service

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 27 กำหนดหลักคุ้มครองให้บุคคลเสมอกันในทางกฎหมาย และได้รับความคุ้มครอง มีสิทธิ มีเสรีภาพตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะประการที่ว่า ชายและหญิงย่อมเท่าเทียมกัน และการเลือกปฏิบัติต่อ

บุคคลโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลเรื่องถิ่นกำเนิด ภาษา เชื้อชาติ โดยเฉพาะเรื่องเพศจะกระทำมิได้ บทบัญญัติมาตรา 27 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 นี้ มีที่มาจากหลักความเสมอภาค ในทางกฎหมาย ซึ่งบุคคลจะต้องได้รับการคุ้มครองและรับรองให้เท่าเทียมกันในกฎหมายโดยไม่คำนึงถึงคุณลักษณะ อื่น เช่น เชื้อชาติ การนับถือศาสนา สภาพทางร่างกายหรือจิตใจ หลักความเสมอภาค คือ การที่ปฏิบัติต่อสิ่งสาระสำคัญอย่างเดียวกันด้วยวิธีเดียวกัน และปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้ต่างกัน ถ้ามีการปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญอย่างเดียวกันให้แตกต่างกันหรือปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันด้วยสาระสำคัญอย่างเดียวกัน ย่อมเป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาค นอกจากนี้ อนุสัญญาฯจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ทุก รูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women หรือ CEDAW) อันมีวัตถุประสงค์การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ รวมทั้งให้หลักประกันว่าผู้หญิงและผู้ชายมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติและดูแลจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นหลักประกันความเท่าเทียมกันของบุคคล โดยเฉพาะในข้อ 11 นี้มีใจความสำคัญคือขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในด้านการจ้างแรงงานบนพื้นฐานของความเสมอภาคของเพศหญิงและเพศชาย โดยเฉพาะเรื่องโอกาสในการได้รับการจ้างงานอย่างเดียวกัน รวมทั้งหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกการจ้างงานต้องใช้แบบเดียวกัน ประกอบกับสิทธิการประกอบอาชีพและการทำงานอย่างเสรี ได้รับผลตอบแทนเท่าเทียมกัน ได้รับผลประโยชน์และการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันในเนื้องานที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน รวมทั้งความเสมอภาคของการวัดผลคุณภาพงาน (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2551)

ในขณะที่กฎหมายเรื่องการรับราชการทหารของไทยนั้น มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 50 ที่บัญญัติให้ บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร (เกณฑ์ทหาร) ตามที่กฎหมายบัญญัติ และตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 โดยเฉพาะมาตรา 7 ที่บัญญัติให้เฉพาะชายสัญชาติไทยเท่านั้นที่มีหน้าที่ต้องรับราชการทหาร เห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดให้เฉพาะชายไทยเท่านั้น มีหน้าที่ดังกล่าว โดยไม่รวมถึงหญิงไทย หรือบุคคลข้ามเพศแต่อย่างใด (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2554) ทำให้เกิดข้อพิพาทว่า ในเมื่อปัจจุบันผู้หญิงหรือบุคคลข้ามเพศมีความสามารถเท่าเทียมกับผู้ชายแล้ว เหตุใดในเรื่องการรับราชการทหารจึงไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงหรือบุคคลข้ามเพศได้มีหน้าที่ในการเข้ารับการเกณฑ์ทหารเช่นเดียวกับเพศชาย หลักเกณฑ์เรื่องการรับราชการทหารของประเทศไทยซึ่งบัญญัติและมีผลบังคับใช้มาเป็นระยะเวลานานแล้วนั้นกลับมีบทบัญญัติที่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลแตกต่างกันด้วยเหตุผลเรื่องเพศ ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศของบุคคลในหน้าที่การรับราชการทหาร รวมทั้งสิทธิในการสมัครรับราชการทหารในอนาคต อันขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ข้างต้น

ในปัจจุบันบริบทของสังคมไทยได้เปลี่ยนไป มีการให้ความสำคัญกับระบอบการปกครองประชาธิปไตยมากขึ้น มีการยอมรับในความเป็นปัจเจกบุคคล สิทธิมนุษยชน การเคารพ และให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมและความเสมอภาค ระหว่างชาย หญิง และบุคคลข้ามเพศด้วย ส่งผลให้ผู้หญิงมีโอกาสนในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ประกอบกับข้อมูลจากเว็บไซต์สำนักงานสถิติแห่งชาติ เรื่อง จำนวนประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามอายุ เพศ และจังหวัด พ.ศ. 2563 พบว่า ในปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้น 66,186,727 คน แบ่งเป็นประชากรชาย 32,375,532 คน และประชากรหญิง 33,811,195 คน และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลสัดส่วนและจำนวนประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามกลุ่มอายุ เพศ ภาค และจังหวัด พ.ศ. 2554 – 2563 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) พบว่า ภายในระยะเวลา 10 ปีจนถึงปัจจุบันนี้ จำนวนของประชากรหญิงมีแนวโน้มจำนวนเพิ่มขึ้นมากกว่าจำนวนของประชากรชาย แสดงให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของประชากรหญิงที่เพิ่มขึ้นในสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ในต่างประเทศ ได้มีการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงรวมทั้งบุคคลข้ามเพศ จากการศึกษาตัวอย่างบางประเทศ เช่น 1) ประเทศอิสราเอล มีกฎหมายกำหนดว่า พลเมืองทั้งผู้ชายรวมทั้งผู้หญิงมีหน้าที่รับราชการทหาร โดยใน Defense Service Law (1986) ได้กำหนดให้ประชาชนชาวอิสราเอลทุกคน (ไม่ได้จำกัดเพศ) อายุครบ 18 ปีขึ้นไป ต้องมาเข้ารับการเกณฑ์ทหาร (Jewish Virtual Library, 2021) 2) ประเทศนอร์เวย์ มีกฎหมาย Lov om verneplikt [vernepliktsloven] (Military Service Act 1854) มาตรา 3 กำหนดว่า พลเมืองนอร์เวย์ (รวมทั้งชายและหญิง) มีหน้าที่ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหารเมื่ออายุอย่าง 19 ปีจนถึง 44 ปี (Global-Regulation, 2021) จากตัวอย่างทั้งสองประเทศนี้แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับหลักความเสมอภาคระหว่างเพศไม่ว่าจะเป็นเพศโดยอ้อมมีหน้าที่ต้องรับราชการทหารเช่นเดียวกันทุกคน สะท้อนจากการบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษรรับรองไว้ ทำให้เกิดความชัดเจนและสามารถนำหลักความเสมอภาคมาใช้งานได้จริงในทางปฏิบัติ และประสบความสำเร็จด้วยอย่างเป็นรูปธรรม

ในปัจจุบันการเกณฑ์ทหาร (รับราชการทหาร) ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเตรียมความพร้อมให้ประเทศมีความพร้อมรบได้ในภาวะศึกสงครามซึ่งแทบไม่เกิดขึ้นแล้วดังเช่นสมัยอดีตแต่อย่างไรก็ตามการรับราชการทหารยังก่อให้เกิดประโยชน์ทางอ้อมในด้านของเสริมสร้างวินัยส่วนบุคคล และการทำงานเป็นหมู่คณะ อันเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพการงานอื่น ๆ ในอนาคตได้ การให้คงไว้โดยมีระบบการเกณฑ์ทหาร แต่ให้ปรับเปลี่ยนเป็นระบบรับสมัครจากผู้ที่มีใจสมัครก่อน โดยเปิดโอกาสให้บุคคลทุกเพศสามารถสมัครได้ มีการพิจารณาลดระยะเวลาหรือจำนวนคนในการรับราชการทหารตามกฎหมายเดิมนั้น รวมทั้งการแก้ไขหลักเกณฑ์เรื่องโอกาสในการสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารประจำการต่อภายหลังครบกำหนดเวลาการรับ

ราชการทหารในส่วนแรกนี้แล้ว เป็นข้อควรพิจารณาให้เกิดการแก้ไขกฎหมาย รวมทั้งระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหาร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบัญญัติกฎหมายเรื่องการรับราชการทหารของต่างประเทศและของประเทศไทย
3. เพื่อวิเคราะห์เสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบการวิจัยทางเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูล ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศได้แก่ ตำบทยุทธศาสตร์ หนังสือกฎหมาย รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์จากแหล่งข้อมูลออนไลน์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ให้ได้ข้อสรุป และแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ผลการวิจัย

1. ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหาร

Scupham, W. ได้กล่าวถึงลักษณะการเกณฑ์ทหารในปัจจุบันนั้นเริ่มต้นในประเทศฝรั่งเศสภายหลังการปฏิวัติ ค.ศ. 1789 เนื่องจากฝรั่งเศสต้องการทหารอาชีพซึ่งมีความสามารถในการทำสงครามและทำการรบ เพื่อปกป้องอำนาจของรัฐบาล และเพื่อทำสงครามกับประเทศอื่น ๆ จึงมีการเรียกเกณฑ์ประชาชนจำนวนมากเข้ากองทัพเป็นเวลาต่อเนื่อง ส่งผลให้จำนวนทหารของประเทศฝรั่งเศสมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมากเป็น 600,000 นายในปี ค.ศ. 1794 โดยฝรั่งเศสใช้วิธีลงคำสั่งบังคับให้ชายชาวฝรั่งเศสทุกคนต้องเป็นทหารทั้งหมดทุกคน โดยไม่มีข้อยกเว้นและไม่มีระยะเวลาที่กำหนดตายตัว คำสั่งดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนเกิดความเดือดร้อนอย่างมาก ต่อมาฝรั่งเศสจึงตรากฎหมายขึ้นเพื่อเปลี่ยนสภาพการเกณฑ์ทหารให้เป็นระบบระเบียบขึ้น กฎหมายนี้มีสาระสำคัญคือ ให้ประชาชนชาวฝรั่งเศสทุกคน มีหน้าที่เป็นทหารในยามสงคราม ส่วนในเวลาปกติ ให้เกณฑ์ประชาชนแต่เฉพาะบุคคลที่มีอายุระหว่าง 20-25 ปีเท่านั้น ต่อมาแนวคิดของระบบการเกณฑ์ทหารแบบฝรั่งเศสนี้ได้ขยายอิทธิพลไปยังรัสเซียและแผ่ไปยังดินแดนอื่น ๆ ในยุโรป รวมทั้งประเทศอื่นทั่วโลก ต่อเนื่องในช่วงสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ต่อเนื่องครั้งที่สอง จนกระทั่งสมัยสงครามเย็น ประเทศจำนวนมากได้เปลี่ยนแนวความคิดยกเลิกระบบการเกณฑ์ทหาร เปลี่ยนเป็นระบบสมัครใจเป็นทหารทดแทน

2. บทบัญญัติกฎหมายเรื่องการรับราชการทหารของประเทศไทยและของต่างประเทศ

สำหรับบทบัญญัติกฎหมายรับราชการทหารของประเทศไทย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 ส่วนบทบัญญัติกฎหมายรับราชการทหารของต่างประเทศจะทำการศึกษาเปรียบเทียบกับของอิสราเอล และนอร์เวย์ ดังนี้

2.1 บทบัญญัติกฎหมายรับราชการทหารของประเทศไทย

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 มาตรา 7 บัญญัติว่า “ชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย มีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน” ซึ่งหมายความว่า เฉพาะถึงเฉพาะชายไทยเท่านั้น ไม่รวมถึงกรณีหญิงที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมายแต่อย่างใด ทั้งนี้ มาตรา 8 กำหนดให้ การรับบุคคลเข้าเป็นทหารเกณฑ์ (ทหารกองประจำการ) ให้กระทำ โดยการเรียกเพื่อมาตรวจเลือก หรือตามวิธีอื่นที่ได้กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งในปัจจุบัน กระบวนการเข้ารับราชการทหารนั้นเริ่มตั้งแต่การลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา 16 การรับหมายเรียกตามมาตรา 25 และการเข้าตรวจเลือกตามมาตรา 27 ซึ่งจะมีหลักเกณฑ์เรื่องการตรวจร่างกายของผู้จะเข้ารับราชการทหารโดยแบ่งคนที่ได้ตรวจเลือกออกเป็น 4 จำพวก คือ จำพวกที่ 1 ได้แก่คนซึ่งมีร่างกายสมบูรณ์ดีไม่มีอวัยวะพิการหรือผิดส่วนแต่อย่างใด จำพวกที่ 2 ได้แก่คนซึ่งมีร่างกายที่เห็นได้ชัดว่าไม่สมบูรณ์ดีเหมือนคนจำพวกที่ 1 แต่ไม่ถึงทุพพลภาพ จำพวกที่ 3 และจำพวกที่ 4 ได้แก่คนซึ่งมีร่างกายยังไม่แข็งแรงพอที่จะรับราชการทหารได้ บุคคลซึ่งจะเข้ารับราชการทหารกองประจำการนั้นต้องมีขนาดรอบตัวตั้งแต่ 76 เซนติเมตรขึ้นไป โดยวิธีคัดเลือกนั้นให้เลือกคนจำพวกที่ 1 ซึ่งมีขนาดสูงตั้งแต่ 160 เซนติเมตรขึ้นไปก่อน ถ้ามีจำนวนมากกว่าจำนวนที่ต้องการก็ให้จับสลาก ถ้าคนจำพวกที่ 1 มีไม่พอกับจำนวนที่ต้องการ ให้เลือกจากคนจำพวกที่ 2 ถ้ายังไม่พอก็ให้เลือกจากคนที่ได้รับการผ่อนผันไว้ สำหรับผู้ได้รับการคัดเลือกเข้ารับราชการทหารจะต้องขึ้นทะเบียนและเข้าเป็นทหารกองประจำการ ตามมาตรา 35

สำหรับบุคคลผู้ที่ไม่ต้องเข้ารับราชการทหารเพราะได้รับยกเว้น จะกำหนดไว้ในมาตรา 13 1) พระภิกษุผู้มีสมณศักดิ์ นักบวชที่มีสมณศักดิ์ในพระพุทธศาสนาในกายอื่น 2) ผู้ทุพพลภาพหรือพิการ 3) บุคคลซึ่งกฎหมายกำหนดในกฎกระทรวงในบางท้องที่ให้ไม่ต้องเข้าเกณฑ์ทหาร เช่น ชวน้ำ บ้านเกาะพีพี ชาวกะเหรี่ยงบางพื้นที่ในจังหวัดเชียงราย เป็นต้น รวมทั้งกรณีที่ไม่ต้องเข้ารับราชการเพราะมีเหตุขอผ่อนผันตามมาตรา 27 และมาตรา 29 ด้วย

กำหนดระยะเวลาในการรับราชการทหารของไทยนั้น มาตรา 9 กำหนดว่า ผู้มีหน้าที่ต้องเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการตามปกติมีกำหนดระยะเวลา 2 ปี เว้นแต่มีกรณีพิเศษ หรือเป็นผู้มีคุณสมบัติพิเศษ ให้รับราชการทหารกองประจำการน้อยกว่า 2 ปี โดยจะ

อ้างสิทธิขอลดระยะเวลาเข้ารับราชการทหารได้ต่อเมื่อได้แสดงหลักฐานต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก หรือต่อหน่วยทหารที่ผู้นั้นร้องขอเข้ารับราชการ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดรายละเอียดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 24 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 32 ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร ฯ และตามมาตรา 9 วรคสามบุคคลซึ่งสำเร็จการศึกษาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร และมีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จะให้รับราชการทหารกองประจำการน้อยกว่าสองปี หรือให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 โดยมีต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็ได้

2.2 บทบัญญัติกฎหมายรับราชการทหารของต่างประเทศ

2.2.1 อิสราเอล

กฎหมายรับราชการทหารของอิสราเอล (Defense Service Law 1986) ได้กำหนดหน้าที่และข้อยกเว้นการเกณฑ์ทหาร โดยพลเมืองอิสราเอลทุกคนที่อายุเกิน 18 ปีซึ่งเป็นชาวยิว (ทั้งเพศชายและหญิง) จะต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหาร โดยใช้ระยะเวลาในการเกณฑ์ทหารใกล้เคียงกัน ส่วนของผู้ชายใช้ระยะเวลา 2 ปี 6 เดือน และผู้หญิงใช้ระยะเวลา 2 ปี สัสดีเป็นผู้ออกจดหมายเพื่อเรียกผู้ที่มีอายุจะต้องเข้ารับราชการทหารข้างต้นมาเพื่อรับการคัดเลือก ลงทะเบียนและตรวจร่างกาย ซึ่งจะต้องมีผลตรวจสุขภาพของคณะกรรมการแพทย์ (Medical board) มีการให้คะแนนตามที่หลักเกณฑ์กำหนดไว้เพื่อใช้สำหรับมอบหมายหน้าที่ในกองทัพด้วย อย่างไรก็ตามมีข้อยกเว้นในการรับราชการทหารตามที่กฎหมายกำหนด เช่น 1) กรณีหญิงมีบุตรแล้ว 2) กรณีหญิงตั้งครรภ์ 3) หญิงที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าไม่มีสิทธิ์ได้รับการยกเว้นเพราะเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังด้านศาสนา หรือ ความเชื่อของครอบครัวเรื่องศาสนา ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่ข้อบังคับกำหนดไว้ 4) ชาวต่างชาติ 5) ผู้มีสภาพร่างกายหรือจิตใจไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด 6) ผู้เคยมีประวัติอาชญากร 7) ได้รับการผ่อนผันการเกณฑ์ทหารเพราะอยู่ระหว่างการศึกษาด้านศาสนาของชาวยิวในสถาบันที่กำหนด

สำหรับประเด็นความเท่าเทียมระหว่างเพศในการรับราชการทหารของอิสราเอลนั้นในอดีตบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงยังไม่ทัดเทียมกับผู้ชายชาวอิสราเอลเหมือนเช่นในปัจจุบัน จนกระทั่งมีหญิงซึ่งเป็นนักบินพลเรือนและเป็นวิศวกรการบินชื่อ Alice Miller ได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมของอิสราเอลเพื่อให้เปิดรับสมัครเธอเข้ารับการทดสอบเพื่อเข้าเป็นนักบินของกองทัพอากาศอิสราเอล เนื่องจากถูกกองทัพปฏิเสธด้วยเหตุผลเรื่องเพศ จนกระทั่งในปี ค.ศ.1996 ศาลสูงได้พิพากษาว่า กองทัพอากาศของอิสราเอลไม่สามารถปฏิเสธการรับสมัครผู้หญิงชาวอิสราเอลเพื่อเข้ารับการทดสอบเป็นนักบินได้ คำตัดสินของศาลในคดีนี้ถือเป็นบรรทัดฐานในการเปิดโอกาสเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศให้ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในกองทัพได้มากขึ้นกว่าในอดีต จนกระทั่งในปี ค.ศ.2000 หลักความเท่าเทียมระหว่างเพศได้

ถูกนำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นเนื้อความในกฎหมายรับราชการทหารของอิสราเอล มีใจความและแนวคิดที่สำคัญว่า ผู้หญิงมีสิทธิอย่างเท่าเทียมที่จะรับราชการทหารในตำแหน่งหน้าที่ใดก็ได้ในกองทัพเช่นเดียวกับผู้ชาย เป็นการแก้ไขกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีสิทธิและโอกาสในการเลือกตำแหน่งหน้าที่ที่ถนัดและเหมาะสมกับแต่ละคนได้ อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่า การเกณฑ์มารับราชการทหารของอิสราเอลนั้นไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะเพศชายหรือหญิงเท่านั้น ยังมีการเกณฑ์กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นเกย์ เลสเบียน หรือไบเซ็กชวลได้รับการเกณฑ์เข้าสู่กองทัพอิสราเอลตั้งแต่ปี ค.ศ.1993 นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้คนข้ามเพศเข้ารับการเกณฑ์ทหารอย่างเปิดเผยได้ในปี ค.ศ.1994 อีกทั้งยังอนุญาตให้สามารถเข้ารับการรักษาและผ่าตัดแปลงเพศในระหว่างรับราชการในกองทัพได้ด้วย

2.2.2 นอร์เวย์

กฎหมายรับราชการทหารของนอร์เวย์ (Military Service Act 1854) มีการบังคับเกณฑ์ทหารกับคนทุกเพศ โดยกฎหมายกำหนดให้ชาวนอร์เวย์ทุกคน ที่มีอายุครบ 19 ปีต้องรับการเกณฑ์ทหาร จะขอยกเว้นการเกณฑ์ทหารได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุผลที่จำเป็นเท่านั้น สำหรับผู้หญิงชาวนอร์เวย์เดิมสามารถเข้ารับราชการเป็นทหารเกณฑ์โดยสมัครใจได้ตั้งแต่ปี ค.ศ.1985 อย่างไรก็ตามเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน ค.ศ.2013 รัฐสภานอร์เวย์ได้ลงมติให้ขยายการเกณฑ์ทหารให้มีผลบังคับใช้ถึงผู้หญิงด้วย และในปี 2558 กฎหมายให้เกณฑ์ทหารกับผู้หญิงดังกล่าวมีผลบังคับใช้ เวลารับราชการภาคบังคับจริงคือ 6 เดือนสำหรับกองกำลังรักษาความสงบภายในประเทศ และ 12 เดือนสำหรับกองทัพบก กองทัพเรือ และ กองทัพอากาศ กระบวนการคัดเลือกเข้ารับราชการทหารของนอร์เวย์นั้นแบ่งเป็น 2 ส่วน เริ่มต้นจากชาวนอร์เวย์ซึ่งมีอายุครบตามเกณฑ์หรือเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบตามที่กฎหมายกำหนด ได้รับหมายเรียกจากกองทัพ ซึ่งในหมายเรียกนี้จะมีแบบสอบถามให้กรอกรายละเอียดส่วนตัวเกี่ยวกับสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตใจ ประวัติอาชญากรรม และความประสงค์ที่จะเข้ารับราชการทหารให้กรอกส่งตอบกลับไป และรายละเอียดเหล่านี้กองทัพจะนำไปคัดกรองไว้เฉพาะผู้ที่เหมาะสมเพื่อเข้าสู่กระบวนการคัดเลือกในส่วนที่สองต่อไป ข้อมูลจาก securitywomen.org เมื่อต้นปี ค.ศ.2021 มีผู้ที่มีคุณสมบัติครบเกณฑ์ทหารได้ตามที่กฎหมายกำหนดประมาณ 60,000 คน จะได้รับการคัดกรองเข้าสู่กระบวนการคัดเลือกในส่วนที่สองนี้ประมาณ 17,500 คน และจะถูกคัดเลือกในรอบนี้เหลือจำนวนประมาณ 8,500 คนที่จะได้เข้ารับราชการทหารจริง และสุดท้ายจะรับราชการทหารจนครบกำหนดเต็มตามระยะเวลาจำนวนประมาณ 7,500 คน จึงกล่าวได้ว่า แม้ประเทศนอร์เวย์จะมีบทบัญญัติที่บังคับในการเกณฑ์บุคคลเพื่อเข้ารับราชการทหารในลักษณะบังคับ แต่ในทางปฏิบัติผู้ที่มีอายุหรือคุณสมบัติครบตามที่กฎหมายกำหนดก็ไม่ได้รับการคัดเลือกเข้ามารับราชการทหารจริง ๆ ทุกคน เนื่องจากกองทัพนอร์เวย์จะใช้วิธีคัดเลือกบุคคลที่มีความต้องการอย่างแรงกล้าและมีใจสมัครอย่าง

แท้จริงเพื่อเข้ามารับราชการทหาร แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากเป็นระบบบังคับ กรณีมีคนสมัครใจจำนวนน้อยกว่าความต้องการจริง ดังนั้น จึงมิใช่ทุกคนที่เข้ามารับราชการทหารจะมีความเต็มใจเสมอไป

สำหรับประเด็นความเท่าเทียมระหว่างเพศในการรับราชการทหารของนอร์เวย์นั้น การเปิดโอกาสให้เพศหญิงเข้ารับราชการทหารได้เช่นเดียวกับเพศชาย ส่งผลให้ผู้หญิงสามารถเข้ามาทำหน้าที่และตำแหน่งได้เช่นเดียวกับเพศชาย ซึ่งรวมถึงตำแหน่งการรบโดยตรงด้วย ดังที่ปรากฏในปัจจุบัน กองทัพนอร์เวย์มีนักบินรบหญิงประจำการ มีผู้บังคับการเรือดำน้ำหญิง หรือนายพลหญิงซึ่งเข้าร่วมกับงานกองกำลังของสหประชาชาติ แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่มีความสำคัญ และมีความสามารถที่จะไต่เต้าและประสบความสำเร็จไม่แพ้ผู้ชายในการประกอบอาชีพทหารได้เช่นกัน โดยทหารหญิงเหล่านี้จะเป็นแบบอย่างที่ดีและช่วยจูงใจให้ผู้หญิงรุ่นหลังสนใจมาเข้ารับราชการทหารในอนาคตมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ที่เข้ารับราชการทหารในประเทศนอร์เวย์ จะพักรวมกันในโรงนอนโดยไม่แยกส่วนของผู้ชายหรือผู้หญิงด้วย ด้วยเหตุผลความเท่าเทียมระหว่างเพศ และฝึกการทำงานร่วมกันเป็นทีม การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมความเป็นจริง เนื่องจากการฝึกทหารทั้งชายและหญิงให้มีความเคารพซึ่งกันและกัน ช่วยกันสิ่งที่ถูกต้อง และปกป้องมิให้เกิดการกระทำที่ไม่เหมาะสมขึ้น เนื่องจากมีเพื่อนทหารอยู่ร่วมกันหลายคน แต่ละคนจะคอยสอดส่องและดูแลซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความเข้าใจ มีความสนิทสนมกันในฐานะเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำงานในชีวิตจริง ในความเป็นจริงแล้วการปฏิบัติเช่นนี้ เป็นประโยชน์ในการสอนให้ทหารรู้จักเข้าสังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในทางอ้อม ซึ่งสะท้อนความเป็นจริงในสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นและบุคคลต่างเพศได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานให้เกิดความตั้งใจและแข่งขันกันทำงานมากขึ้น

อภิปรายผล

1. ลักษณะกฎหมายการรับราชการทหารของไทยในปัจจุบัน

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่มาของการเกณฑ์ทหารในอดีตพบว่า การเกณฑ์ทหารมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเตรียมกำลังรบจากประชาชนในประเทศ กำลังทหารมีที่มาจากพลเมืองภายในประเทศ โดยวิธีการเกณฑ์ประการหนึ่ง หรือโดยวิธีรับสมัครอีกประการหนึ่ง ทหารในกองทัพจึงเป็นปัจจัยสำคัญของรัฐในการรักษาเอกราชอธิปไตยของรัฐนั้น ๆ ลักษณะการเกณฑ์ทหารในปัจจุบันนั้นเริ่มต้นในประเทศฝรั่งเศสภายหลังการปฏิวัติ ค.ศ. 1789 เนื่องจากฝรั่งเศสต้องการทหารอาชีพซึ่งมีความสามารถในการทำสงครามและทำการรบ เพื่อปกป้องอำนาจของรัฐบาล และเพื่อทำสงครามกับประเทศอื่น ๆ จึงมีการเรียกเกณฑ์ประชาชนจำนวนมากเข้ากองทัพเป็นเวลาต่อเนื่อง โดยฝรั่งเศสใช้วิธีลงคำสั่งบังคับให้ชายชาวฝรั่งเศสทุกคนต้องเป็น

ทหารทั้งหมดทุกคน โดยไม่มีข้อยกเว้นและไม่มีการระบุเวลา กำหนดตายตัว อย่างไรก็ตาม คำสั่งดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนเกิดความเดือดร้อนอย่างมาก ต่อมาฝรั่งเศสจึงตรากฎหมายขึ้นเพื่อเปลี่ยนสภาพการเกณฑ์ทหารให้เป็นระบบระเบียบขึ้น กฎหมายนี้มีสาระสำคัญคือ ให้ประชาชนชาวฝรั่งเศสทุกคน มีหน้าที่เป็นทหารในยามสงคราม ส่วนในเวลาปกติ ให้เกณฑ์ประชาชนแต่เฉพาะบุคคลที่มีอายุระหว่าง 20-25 ปีเท่านั้น (Scupham, W., 2014) ดังนั้น การที่ฝรั่งเศสมีทหารประจำการจำนวนมาก เป็นการสะท้อนถึงการสร้างและขยายอำนาจของรัฐผ่านรูปแบบการเกณฑ์ทหารนั่นเอง ต่อมาแนวคิดของระบบการเกณฑ์ทหารแบบฝรั่งเศสนี้ได้ขยายอิทธิพลไปยังรัสเซีย และแผ่ไปยังดินแดนอื่น ๆ ในยุโรป รวมทั้งประเทศอื่นทั่วโลก ต่อเนื่องในช่วงสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ต่อเนื่องครั้งที่สอง จนกระทั่งสมัยสงครามเย็น ประเทศจำนวนมากได้เปลี่ยนแนวความคิด ยกเลิกระบบการเกณฑ์ทหาร เปลี่ยนเป็นระบบสมัครทหารแบบสมัครใจ แม้การเกณฑ์ทหารอาจเป็นหน้าที่พลเมือง เพราะผู้ชายทุกคนต้องมีความรับผิดชอบในการรบเพื่อปกป้องรัฐตามกฎหมาย การเกณฑ์ทหารจึงเป็นการแสดงออกถึงความรักชาติ เพื่อให้ประเทศดำรงอยู่ การเกณฑ์ทหารยังเป็นการวัดความสามารถในอำนาจบริหารของรัฐ เพื่อคัดตรวจเลือกคน ผึกฝน และจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ อย่างไรก็ตาม การเกณฑ์บุคคลเพื่อเป็นทหารก็มีข้อโต้แย้งในมุมมองตามแนวคิดเสรีนิยมในแง่ที่ว่า แม้พลเมืองจำเป็นต้องสละซึ่งสิทธิเสรีภาพบางประการเพื่อให้รัฐเป็นผู้ปกป้องคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินให้ แต่การเกณฑ์ทหารมีลักษณะบังคับให้พลเมืองต้องเสียสละชีวิตเพื่อรัฐ อันมีลักษณะย้อนแย้งกันเอง ประกอบกับในปัจจุบันการทำสงครามแบบสมัยก่อนลดจำนวนลงหรือเกิดขึ้นน้อยลง ดังนั้น ความจำเป็นในการจัดสรรคนเพื่อบังคับเข้าสู่ระบบเกณฑ์ทหารจำนวนมากแบบสมัยอดีตจึงมีความจำเป็นลดลงตามไปด้วย ทั้งนี้เห็นได้จากนานาประเทศ จะไม่มีการใช้ระบบบังคับเกณฑ์ทหาร แต่จะใช้ระบบสมัครใจเข้าเป็นทหารแทน หรือแม้แต่ประเทศที่ยังคงสถานะกฎหมายให้บังคับเกณฑ์ทหารในทางปฏิบัติจะลดจำนวนผู้ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหารให้น้อยลงไปตามความจำเป็นที่ลดลงด้วย (Poutvaara, P., and Wagener, A., 2009)

จากการศึกษาทบทวนคดีของกฎหมายไทย พบว่ากฎหมายเจตนากำหนดให้การรับราชการทหาร มีลักษณะเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่ประชาชนต้องปฏิบัติ และในปัจจุบันกฎหมายกำหนดหน้าที่นี้ให้กับเฉพาะชายผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้น ไม่ได้กำหนดให้ผู้หญิง หรือเพศอื่น ๆ มีหน้าที่จะต้องเข้ารับราชการทหารด้วย และกฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อเปิดช่องกรณีผู้หญิง หรือเพศอื่น ๆ ที่มีใจสมัครประสงค์จะเข้ารับราชการทหารให้สมัครเข้ารับราชการทหารได้แต่อย่างใด (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2554) เท่ากับเป็นการตัดสิทธิตัดโอกาสกรณีผู้หญิงหรือเพศที่สาม แม้เขาเหล่านั้นมีความสมัครใจที่จะเข้ารับราชการทหารเพื่อรับใช้ชาติด้วยตนเองย่อมไม่สามารถกระทำได้ จึงเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมเพราะเหตุความแตกต่างระหว่างเพศ จึงก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของบุคคลระหว่างเพศในสิทธิเรื่อง

การเข้ารับราชการทหารโดยสมัครใจได้ อันขัดต่อหลักการที่ชายและหญิงย่อมเสมอกันตามกฎหมาย อันเป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติไว้

2. ความเท่าเทียมระหว่างเพศในการรับราชการทหาร

ในอดีตบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงชาวอิสราเอลในการรับราชการทหารยังไม่ทัดเทียมกับผู้ชายชาวอิสราเอลเหมือนเช่นในปัจจุบัน จนกระทั่งในคดีของ Alice Miller ที่ศาลสูงพิพากษาว่า กองทัพอากาศของอิสราเอลไม่สามารถปฏิเสธการรับสมัครผู้หญิงชาวอิสราเอลเพื่อเข้ารับการทดสอบเป็นนักบินได้ ประกอบกับการแก้ไขกฎหมายการรับราชการทหารของอิสราเอลในปี ค.ศ.2000 จึงส่งผลให้ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทและมีสิทธิหน้าที่ที่เท่าเทียมกับผู้ชายในการรับราชการทหารได้ ทำให้ผู้หญิงมีสิทธิอย่างเท่าเทียมที่จะรับราชการทหารในตำแหน่งหน้าที่ใดก็ได้ในกองทัพเช่นเดียวกับผู้ชาย เป็นการแก้ไขกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีสิทธิและโอกาสในการเลือกตำแหน่งหน้าที่ที่ถนัดและเหมาะสมกับแต่ละคนได้ นอกจากนี้การเกณฑ์บุคคลมารับราชการทหารของอิสราเอลนั้นไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะเพศชายหรือหญิงเท่านั้น ยังมีการเกณฑ์กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศด้วย ไม่ว่าจะเป็นเกย์ เลสเบี้ยน หรือไบเซ็กชวล ได้รับการเกณฑ์เข้าสู่กองทัพอิสราเอลตั้งแต่ปี ค.ศ.1993 เช่นกัน (Feldinger, L. G., 2008)

นอร์เวย์ได้ชื่อว่าเป็นประเทศหนึ่งซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ ทั้งเรื่องสิทธิ โอกาส รวมทั้งเรื่องหน้าที่ด้วย ปัจจุบันกฎหมายการรับราชการทหารของนอร์เวย์บังคับใช้ทั้งกับผู้ชายรวมทั้งกับผู้หญิงด้วย การเกณฑ์ให้บุคคลจะใช้กระบวนการภายใต้กฎหมายเดียวกัน (Global-Regulation, 2021) แสดงให้เห็นถึงความประสงค์ของกองทัพนอร์เวย์ที่เปลี่ยนแปลงจากในอดีต เนื่องจากการปฏิบัติการทางทหารมีความซับซ้อนมากขึ้นไม่ใช่แค่บนบกเท่านั้น แต่รวมไปถึงการรบในสงครามไซเบอร์ และการรบผสมรูปแบบ ดังนั้น กองทัพนอร์เวย์จึงต้องการผู้มีความสามารถและทักษะที่หลากหลาย โดยจัดให้มีระบบรับราชการทหารที่ไม่จำกัดเพศรับทั้งชายและหญิงจะทำให้ได้ผู้มีความสามารถดังกล่าวจากบุคคลโดยไม่มีข้อจำกัดด้านเพศสภาพอีกต่อไป อันมีลักษณะเป็นการเลือกใช้บุคคลได้อย่างเหมาะสมและชาญฉลาดจากการคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็ได้ ในปัจจุบัน การเปิดโอกาสให้เพศหญิงเข้ารับราชการทหารได้เช่นเดียวกับเพศชาย ส่งผลผู้หญิงสามารถเข้ามาทำหน้าที่และตำแหน่งได้เช่นเดียวกับเพศชาย ซึ่งรวมถึงตำแหน่งการรบโดยตรงด้วย ปัจจุบันกองทัพนอร์เวย์มีนักบินรบหญิงประจำการ มีผู้บังคับการเรือดำน้ำหญิง หรือนายพลหญิงซึ่งเข้าร่วมกับงานกองกำลังของสหประชาชาติ แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่มีความสำคัญ และมีความสามารถที่จะไต่เต้าและประสบความสำเร็จไม่แพ้ผู้ชายในการประกอบอาชีพทหารได้เช่นกัน (Ovind, A. K. H., 2017) ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ที่เข้ารับราชการทหารในประเทศนอร์เวย์ จะพักรวมกันในโรงนอนโดยไม่แยกส่วนของผู้ชายหรือผู้หญิง ด้วยเหตุผลความเท่าเทียมระหว่าง

เพศ และฝึกการทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งสะท้อนความเป็นจริงในสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น และบุคคลต่างเพศได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานให้เกิดความตั้งใจและแข่งขันกันทำงานมากขึ้น (The Straits Times, n.d.)

ในส่วนกฎหมายของไทยนั้น เนื่องจากการรับราชการทหารยังมีลักษณะเป็นระบบ บังคับ และใช้บังคับกับเฉพาะเพศชายเท่านั้น หากกรณีเป็นผู้หญิงหรือบุคคลเพศอื่น ๆ ผู้มีใจสมัครต้องการเข้ารับราชการทหารด้วยตนเองย่อมไม่สามารถกระทำได้นอกจากจะขัดต่อหลักความเสมอภาคแล้ว จะการขัดต่ออนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุก รูปแบบ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อเพศหญิง รวมทั้งการประกันว่าเพศหญิง และเพศชายมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติและดูแลจากรัฐอย่างเสมอภาคกัน โดยเฉพาะเรื่อง โอกาสในการได้รับการจ้างงานอย่างเดียวกัน รวมทั้งหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกการจ้างงานต้อง ใช้แบบเดียวกัน ประกอบกับสิทธิการประกอบอาชีพและการทำงานอย่างเสรี ได้รับผลตอบแทน เท่าเทียมกัน ได้รับผลประโยชน์และการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันในเนื้องานที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน รวมทั้งความเสมอภาคของการวัดผลคุณภาพงาน (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ, 2551)

3. การกำหนดข้อยกเว้นในการรับราชการทหารเพิ่มเติม

จากการศึกษากฎหมายการเกณฑ์ทหาร โดยเฉพาะของประเทศอิสราเอลจะพบว่า มีการกำหนดข้อยกเว้นที่ไม่ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหารขึ้นมาสำหรับผู้หญิงโดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น กรณีหญิงมีบุตรแล้ว หรือหญิงตั้งครรรภ์ หรือเพราะความเชื่อทางศาสนาซึ่งได้รับการพิสูจน์จากรัฐแล้ว (Jewish Virtual Library, 2021) โดยเฉพาะกรณีตั้งครรรภ์ซึ่งเป็นเรื่อง เฉพาะตัวของเพศหญิงนั้น ย่อมเห็นได้ชัดว่าเป็นกรณีที่สาระสำคัญทางสรีระและร่างกายของ เพศหญิงนั้นแตกต่างกับเพศชายอย่างชัดเจน จึงสมควรกำหนดให้สิทธิเป็นข้อยกเว้นในการรับ ราชการทหารไว้ด้วยมิให้เป็นการสร้างภาระแก่หญิง หรือแม้กระทั่งการให้สิทธิไปเข้ารับการ รักษาหรือผ่าตัดแปลงเพศของผู้ที่มีภาวะเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิดที่เข้ามารับราชการ ทหารด้วย (Michael K. Lavers., 2017) เหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงการให้ความสำคัญเรื่องความ เท่าเทียมและความเสมอภาคกันระหว่างเพศในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

ดังนั้นสำหรับประเทศไทย หากในอนาคตมีการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงสมัครเข้ารับ ราชการทหารได้แล้ว ควรให้สิทธิหรือข้อยกเว้นในการรับราชการทหารเพิ่มเติม โดยเฉพาะกรณี หญิงนั้นอยู่ระหว่างตั้งครรรภ์ หรือมีภาระในการเลี้ยงดูครอบครัวหรือบุตรหลาน อาจกำหนด หลักเกณฑ์ให้สามารถขอผ่อนผันให้มารับราชการภายหลัง หรือกำหนดให้สิทธิเกี่ยวกับการเลี้ยง ดูบุตรเพิ่มเติมก็ได้ กรณีนี้อาจรวมไปถึงการให้สิทธิเพิ่มเติมแก่ผู้ที่มีภาวะเพศสภาพไม่ตรงกับ เพศกำเนิดที่สมัครเข้ารับราชการทหารโดยสมัครใจด้วย โดยเฉพาะการให้ความคุ้มครองการถูก เหยียดหยาม การถูกทำร้ายร่างกาย หรือการล่วงละเมิดทางเพศ หรือกระทั่งเปิดโอกาสให้เข้า

รับการรักษาหรือผ่าตัดแปลงเพศในขณะที่ต้องเข้ารับราชการทหารได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดความกลัวและส่งเสริมให้บุคคลทุกเพศมีความสมัครใจและเต็มใจที่จะเข้ารับราชการทหารในระบบใหม่มากขึ้นในอนาคต

4. การนำผลตรวจสุขภาพมาใช้ในการตรวจเลือกเข้ารับราชการทหาร

หลักเกณฑ์การตรวจร่างกายของไทยเพื่อคัดเลือกเข้ารับราชการทหารของนั้นมุ่งเน้นเฉพาะการคัดเลือกบุคคลตามลักษณะทางกายภาพของร่างกายขณะตรวจเลือกเข้ารับราชการเป็นหลัก โดยมีเจตนาคัดเลือกผู้ที่มีความสมบูรณ์ทางร่างกายเข้ามารับราชการทหารเท่านั้น แต่ยังมีได้มีการกำหนดรายละเอียดให้นำผลการตรวจสุขภาพไปใช้กับการมอบหมายตำแหน่งหน้าที่ให้ปฏิบัติภายในกองทัพขณะรับราชการทหารด้วย (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2554)

ในขณะที่หลักเกณฑ์การตรวจสุขภาพของประเทศอิสราเอลนั้น นอกจากจะมีกระบวนการตรวจเลือกลักษณะทำนองเดียวกับของประเทศไทยแล้ว ยังมีการกำหนดให้คะแนนเป็นรายละเอียดปลีกย่อยเพิ่มเติมลงไปอีก ตัวอย่างเช่น ระดับสูงสุด 97 คะแนน คือ ผู้มีร่างกายสมบูรณ์ สามารถมอบหมายให้ทำได้ทุกหน้าที่ จัดอยู่ในกลุ่มมีความสามารถเป็นพลรบได้ ระดับ 64 คะแนน ผู้ที่มีร่างกายไม่สมบูรณ์พอที่จะมอบหมายให้เป็นพลรบได้ แต่ยังสามารถจัดให้ทำหน้าที่ในตำแหน่งสนับสนุนการรบที่มีได้ทำการรบโดยตรง จนถึงคะแนนระดับต่ำสุดคือ 21 คะแนน ได้แก่ ผู้ที่ไม่สามารถเข้ารับการเกณฑ์ทหารได้ เพราะเหตุผลด้านร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งไม่สามารถรับเข้าสู่ระบบทหารได้ โดยแบ่งบุคคลตามระดับคะแนนสุขภาพ (Draft IDF, 2021) จะเห็นได้ว่า ผลการตรวจสุขภาพเพื่อเข้ารับราชการทหารของอิสราเอลนั้นมีความละเอียด และไม่เพียงแค่อำนาจสำหรับการตรวจเลือกคนเข้ารับราชการทหารเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปใช้เป็นเกณฑ์กำหนดตำแหน่งหน้าที่การงานของทหารแต่ละคนขณะเข้ารับราชการทหารในกองทัพต่อไปด้วย

ผู้วิจัยจึงเห็นควรแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายไทยในส่วนนี้โดยเพิ่มรายละเอียดของผู้เข้ารับการตรวจร่างกายในการเกณฑ์ทหาร โดยให้กำหนดระบุเรื่องหน้าที่ของทหารเกณฑ์ให้ชัดเจน ทั้งนี้โดยอิงจากระดับผลตรวจสุขภาพขณะที่เข้ารับการตรวจเลือก โดยให้เพิ่มรายละเอียดถึงระดับของความสมบูรณ์ของสุขภาพให้สัมพันธ์ตำแหน่งที่ที่สามารถแต่งตั้งมอบหมายให้ทำต่อไปในอนาคตได้ อันจะเป็นกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติได้ในความเป็นจริง

5. การให้สิทธิผู้ที่เข้ารับการเกณฑ์ทหารสมัครเข้ารับราชการเป็นข้าราชการทหารประจำการต่อเมื่อครบกำหนดการเป็นทหารกองประจำการ

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ พบว่า มีการจูงใจให้ประชากรสมัครใจมาเข้าสู่ระบบการเกณฑ์ทหารมากขึ้น นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้ผู้เข้ามารับการเกณฑ์ทหารบางส่วน

สมัครเข้ารับราชการเป็นข้าราชการทหารประจำการจริงต่อไปในอนาคตด้วย (Security women, 2014) สำหรับประเทศไทยในทางปฏิบัติมีการรับสมัครทหารกองประจำการที่รับราชการทหารจนครบระยะเวลาภาคบังคับแล้วบรรจุเป็นข้าราชการทหารประจำการเช่นกัน หากแต่เป็นเพียงแนวทางการปฏิบัติและอาศัยการอ้างอิงระเบียบข้อบังคับภายในของแต่ละเหล่าทัพกันเอง ทำให้เกิดความไม่แน่นอนและชัดเจนในทางปฏิบัติ จึงควรต้องกำหนดให้สิทธิเรื่องการสมัครเข้ารับราชการของทหารกองประจำการต่อเป็นข้าราชการทหารประจำการให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สมัครใจเข้ามารับราชการทหารได้ทราบถึงหลักเกณฑ์เหล่านั้น อันจะช่วยจูงใจและโน้มน้าวให้ประชาชนที่ต้องการเข้ามารับราชการทหารด้วยความสมัครใจกันมากขึ้น โดยเฉพาะในปัจจุบันในกองทัพมีทั้งข้าราชการประจำการทั้งทหารชายและทหารหญิง หากระบบการรับราชการทหารซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจุดเริ่มต้นในอาชีพสายทหารจำกัดอยู่แต่เฉพาะเพศชาย ย่อมเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุปัจจัยเรื่องเพศ ย่อมก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างเพศในสิทธิส่วนนี้ เนื่องจากในปัจจุบันผู้ที่จะใช้สิทธิในการสมัครเข้ารับราชการต่อจากระยะเวลาการเป็นทหารกองประจำการให้สิทธิจำกัดอยู่แต่เฉพาะเพศชายเท่านั้น จึงต้องได้รับการแก้ไขเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลทุกเพศที่สมัครใจสามารถเข้ารับราชการทหารได้ และให้มีสิทธิสมัครเข้ารับราชการต่อเป็นข้าราชการทหารประจำการเมื่อครบระยะเวลาที่กำหนด ตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นอย่างชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเท่าเทียมและความเสมอภาคตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าบทบัญญัติของกฎหมายเรื่องการรับราชการทหารของประเทศไทย กำหนดให้การรับราชการทหาร มีลักษณะเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่ประชาชนต้องปฏิบัติ และในปัจจุบันกฎหมายกำหนดหน้าที่นี้ให้กับเฉพาะชายผู้มีสัญชาติไทย แต่ไม่ได้กำหนดให้ผู้หญิงหรือเพศอื่น ๆ มีหน้าที่จะต้องเข้ารับราชการทหารด้วย และถึงแม้ผู้หญิงหรือเพศที่สามจะสมัครใจเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการก็ไม่สามารถกระทำได้ ในขณะที่ปัจจุบันหลายประเทศซึ่งเคยใช้ระบบบังคับเกณฑ์ทหารได้เปลี่ยนมาใช้ระบบสมัครใจเข้ารับราชการทหารด้วยตนเองเป็นหลัก เนื่องจาก การทำสงครามรบพุ่งแบบเดิมเกิดขึ้นน้อยลง ดังนั้น ความจำเป็นในการจัดสรรคนเพื่อบังคับเข้าสู่ระบบเกณฑ์ทหารจำนวนมากแบบสมัยอดีตจึงมีความจำเป็นลดลงตามไปด้วย ประกอบกับบางประเทศ มีการเปิดโอกาสรับสมัครให้ผู้มีความสนใจเข้ารับราชการทหารโดยสมัครใจได้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเพศอีกต่อไป อันสอดคล้องต่อหลักความเสมอภาคของบุคคลทุกเพศทุกคนในทางกฎหมาย

ผู้วิจัยจึงเห็นควรเสนอให้แก้ไขบทบัญญัติในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 จากเดิมซึ่งกำหนดให้การรับราชการทหารเป็นหน้าที่ของชายไทย เปลี่ยนเป็นระบบสมัคร

ใจเข้ารับราชการทหาร โดยเปิดโอกาสให้บุคคลทุกคนไม่จำกัดเพศผู้มีความสมัครใจสามารถสมัครเข้ารับราชการทหารได้ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศในการรับราชการทหาร และสอดคล้องตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้ ทั้งนี้ อาจกำหนดบทบาทหน้าที่ในการเข้ารับราชการทหารของบุคคลทุกเพศให้แตกต่างกันได้ตามปัจจัยความแตกต่างเรื่องเพศที่มีความแตกต่างกัน และอาจพิจารณาแก้ไข รวมทั้งบัญญัติเพิ่มเติมในส่วนของหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบสุขภาพโดยแพทย์ของผู้ขึ้นทะเบียนเข้ารับราชการทหาร เพราะในปัจจุบันการตรวจสอบสุขภาพเพื่อตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารนั้นให้คัดกรองแต่เฉพาะผู้ที่มีร่างกายผ่านเกณฑ์ที่กำหนดเท่านั้น แต่ยังมีได้กำหนดลงลึกไปถึงหน้าที่ที่จะได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้งให้ทำงานในขณะรับราชการทหาร จึงควรแก้ไขเพิ่มรายละเอียดของผู้เข้ารับการตรวจร่างกายในการรับราชการทหาร โดยให้กำหนดระบุเรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้เข้ามารับราชการทหารให้ชัดเจน ทั้งนี้โดยอิงจากระดับผลตรวจสุขภาพขณะที่เข้ารับการตรวจเลือก โดยให้เพิ่มรายละเอียดถึงระดับของความสมบูรณ์ของสุขภาพให้สัมพันธ์ตำแหน่งหน้าที่ที่สามารถแต่งตั้งมอบหมายให้ทำต่อไปในอนาคตได้ อันจะเป็นกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในกองทัพต่อไป รวมทั้ง ควรบัญญัติให้มีขึ้นซึ่งหลักเกณฑ์เรื่องสิทธิในการสมัครเข้ารับราชการของทหารกองประจำการต่อเป็นข้าราชการทหารประจำการให้ชัดเจน กล่าวคือ หากไทยมีการปรับเปลี่ยนระบบการเกณฑ์ทหารจากระบบบังคับเกณฑ์ไปสู่ระบบสมัครใจ และเปิดโอกาสให้บุคคลทุกเพศสามารถสมัครเข้ารับราชการทหารได้ด้วยแล้ว จึงควรต้องเรื่องนี้ให้ชัดเจน เพื่อช่วยลดปัญหาในการปฏิบัติที่มีความไม่แน่นอนระหว่างหน่วยงานภายในกองทัพต่างสังกัดเหล่าทัพกัน อีกทั้งจะเป็นแนวทางให้ผู้ที่มีสมัครใจเข้ามารับราชการทหารได้ทราบถึงหลักเกณฑ์เหล่านั้นได้ชัดเจน อันจะช่วยจูงใจและโน้มน้าวให้ประชาชนที่ต้องการเข้ามารับราชการทหารด้วยความสมัครใจกันมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันผู้ที่จะใช้สิทธิในการสมัครเข้ารับราชการต่อจากระยะเวลาการเป็นทหารกองประจำการให้สิทธิจำกัดอยู่แต่เฉพาะเพศชายเท่านั้น จึงต้องได้รับการแก้ไขเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลทุกเพศที่สมัครใจสามารถเข้ารับราชการทหารได้ และให้มีสิทธิสมัครเข้ารับราชการต่อเป็นข้าราชการทหารประจำการเมื่อครบระยะเวลาที่กำหนด ตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นอย่างชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเท่าเทียมและความเสมอภาคตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). สถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ. เรียกใช้เมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>

- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2554). พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497. เรียกใช้เมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=315767&ext=pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2551). อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ. เรียกใช้เมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://www.nhrc.or.th/Human-Rights-Knowledge/International-Human-Rights-Affairs/International-Law-of-human-rights/CEDAW_th.aspx
- Draft IDF. (2021). Medical Profile. เรียกใช้เมื่อ 14 February 2022 จาก <http://draftidf.co.il/profile/>
- Feldinger, L. G. (2008). Skirting history.Looking back at female soldiers' traditional roles and forward to future. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.jpost.com/Magazine/Features/Skirting-history>
- Global-Regulation. (2021). Military Service Act [Military Service Act]. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.global-regulation.com/translation/norway/5961838/military-service-act-%255bmilitary-service-act%255d.html>
- Jewish Virtual Library. (2021). Basic Laws of Israel: Defense Service Law (1986). Retrieved February 14, 2022, from <https://www.jewishvirtuallibrary.org/israel-defense-service-law-1986>
- Michael K. Lavers. (2017). New group defends integrated Israel military, Ultra-Orthodox rabbis challenge LGBT,female soldiers. Retrieved February 14, 2022, , from <https://www.washingtonblade.com/2017/04/20/new-group-defends-integrated-israel-military/>
- Ovind, A. K. H. (2017). Gender parity in the armed forces is about more than just equality. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.hilltimes.com/2017/03/08/gender-parity-armed-forces-just-equality/99126>
- Poutvaara, P., and Wagener, A. (2009). The Political Economy of Conscription. Retrieved February 14, 2022, from https://www.researchgate.net/publication/46464005_The_Political_Economy_of_Conscription
- Scupham, W. (2014). Friend, fellows, citizens and soldiers: The evolution of French revolution army 1792-1799. Retrieved February 14, 2022, from

<https://psource.sitehost.iu.edu/PDF/Current%20Articles/Fall2014/4%20Scupham%20Fall%2014.pdf>

Security women. (2014). A Look at Norway's Approach to Gender-Neutral Conscription. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.securitywomen.org/post/a-look-at-norways-approach-to-gender-neutral-conscription>

The Straits Times. (n.d.). Norway introduces compulsory military service for women, bunking them in mixed dorms with men. Retrieved from. Retrieved February 14, 2022, from <https://www.straitstimes.com/world/europe/norway-introduces-compulsory-military-service-for-women-bunking-them-in-mixed-dorms>